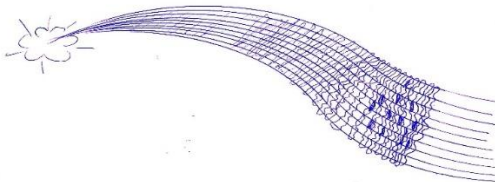

De evolutie van een natuurlijke ethiek

Gerrit Teule

Samenvatting:

Is het mogelijk om vanuit de natuurkunde, en in het bijzonder de oudste natuurkunde van de evolutie, richtlijnen te destilleren als basis voor een ethiek, bruikbaar in deze tijd en onze toekomst? Geschetst wordt wat de basis van deze richtlijnen zou kunnen zijn (hier genoemd: de scheringdraden), gebruik makend van een bijzondere theorie over geest en materie, en hoe alle levende wezens en wijzelf in het dagelijkse leven door praktische daden (hier genoemd: de inslagdraden) een ethisch weefsel creëren, komend vanuit de diepste diepten van de evolutie (de oerknal) en over de mens heen reikend tot in de verste toekomst.

Inhoud

De evolutie van een natuurlijke ethiek.....	1
Samenvatting:	1
1 Een natuurlijke en evolutionaire basis voor ethiek? 3	
2 De kernvraag.....	14
3 Wetenschappelijke ingrediënten voor natuurlijke ethiek?	17
4 Het evolutionaire weefsel van de ethiek	34
5 Eonische richtlijnen en uitgangspunten.....	43
5.1 Bewustzijnsontwikkeling.....	43
5.2 Samenwerking.....	44
5.3 Duurzaamheid	45
5.4 Schoonheid.....	46
5.5 Liefde.....	48
6 Uitwerking naar actiecriteria	51
7 Ethics on a creditcard	58
8 Besluit: Het ethische kompas van de evolutie	62
9 Literatuur	65

1 Een natuurlijke en evolutionaire basis voor ethiek?

Toen Mozes met de twee plakken steen, waarop God de tien geboden had gegraveerd, van de berg Sinai kwam, zag hij dat het volk beneden een gouden kalf vereerde. In woede smeed hij de stenen tabletten stuk op de grond. Paarlen voor de zwijnen! Zo moest hij voor de tweede keer de berg op om de tien geboden nog eens op te halen.

Zo ging de mythe. De tien geboden waren rechtstreeks afkomstig van God zelf. Ook andere religies zoals de islam brengen God zelf naar voren als inspirator bij het optekenen van de leefregels. Inmiddels is de Bijbelkritiek zover gevorderd, dat we tegenwoordig aannemen dat de tien geboden niet op deze mythische manier tot ons kwamen. De bijbelschrijvers of Mohammed hadden de regels ergens uit oudere overleveringen opgetekend. Dat roept de vraag op waar een oorspronkelijke ethiek ooit ontstond, *in statu nascendi*, misschien als deel van allerlei oeroude mythen, sagen en nog oudere mondelinge overleveringen? Of was het formuleren van ethische leefregels niet een typisch menselijke daad, maar kwam haar

oorsprong veel dieper vanuit de natuur zelf naar de mens toe? Of zijn die eerste aanzetten tot een ethiek tijdens de evolutie van terzijde ons universum binnengebracht, als door een godswonder? Of kunnen we ook veronderstellen dat de oudste ethische leefregels (voor alles wat leeft en groeit) geleidelijk met de natuur en het universum mee evolueerden tot wat het nu is?

De bioloog en etholoog Frans de Waal publiceerde een boek met de titel “Van Nature Goed”. Dat roept meteen al de vraag op: kan dat wel? Is goedheid iets dat vanuit de natuur tot ons kan komen? Of is het in de natuur altijd het “eten of gegeten worden”; het typische Darwinistische “*survival of the fittest*” en “toeval en natuurlijke selectie”, het recht van de sterkste, een kapitalistisch competitie-systeem, waarbij van enige moraliteit geen sprake is?

Het begrip “natuur” gebruik ik als: alles wat er in dit universum bestaat. We menen tegenwoordig te weten dat de “natuur” begonnen is bij een oerknal. Ik ga daar in dit essay van uit, ook al bestaan daar nog wel enige twijfels over. Begon er met die oerknal, de start van de hele evolutie, ook al een uiterst rudimentaire vorming van ethische gedragsregels tussen elementaire deeltjes, ook al zou niemand ze als zodanig herkennen; zelfs ver voordat er ook maar sprake was van een aarde, van mensen en van een taal om de regels in uit te spreken? De vraag is dus:

hoe oud is onze ethiek? Wat zijn haar diepste wortels?

Wie over de evolutie en alles wat daarin gebeurde nadenkt, moet zich vooral proberen voor te stellen wat de ontzettend lange tijdsduur van miljarden jaren ons te zeggen hebben. Een geleerde die zich dat terdege realiseerde is de Franse priester en paleontoloog Pierre Teilhard de Chardin (1881-1955). Als geen ander probeerde hij zich de oneindig kleine stapjes en grote sprongen van de evolutie, van elementaire deeltjes in de oerknal tot visioenen ver in de toekomst, voor te stellen. Het is daarom goed om te beginnen met een beschrijving, waarin hij zijn visie over evolutie weergeeft.

“Is evolutie een theorie, een systeem of een hypothese? Volstrekt niet; veel meer dan dat: een algemene voorwaarde waarnaar voortaan alle theorieën, alle hypothesen en alle systemen zich moeten voegen, waaraan ze moeten beantwoorden, willen zij denkbaar en waar zijn. Een licht dat alle feiten bestraalt, een curve waarmee alle lijnen moeten meegaan, dat is evolutie.”¹

Hij zag evolutie als een proces dat reikt vanaf de oerknal tot aan het einde van de tijd, met een voortdurende neiging of gerichtheid om een

¹ “Het verschijnsel mens”, blz. 182

hogere mate van complexiteit te bereiken, complexificatie, vanaf de eenvoudigste atomen (waterstof) via, moleculen, macromoleculen, bacteriën, cellen en lichamen tot de meest complexe structuren zoals het brein bij dier en mens. Ook de evolutie van geest en bewustzijn zag Teilhard als deel van deze evolutie, onlosmakelijk verbonden met deze complexificatie van alles wat bestaat. In dit essay gaan we daarom ook de evolutie van de ethiek beschrijven, zo mogelijk vanaf het begin van dit heelal.

Sommigen speculeren over de vraag, wat er vóór de oerknal allemaal gebeurt zou kunnen zijn, maar ik volg de gangbare visie op de oerknal waarin zowel ruimte als tijd een aanvang namen. Ook ga ik uit van de gedachte van de natuurkundige Lee Smolin: "*There is only one universe.*" Niets verdwijnt uit dit universum en er komt ook niets van buitenaf naar binnen. Alles wat er in dit universum bestaat aan vormen en structuren, is ook in dit universum ontstaan en dat noemen we: de natuur.

De huidige wetenschappelijke discussie over de oorzakelijke verhouding tussen geest en materie en hoe deze combinatie zich heeft ontwikkeld tot de huidige natuur en cultuur, gaat nog steeds onverdroten voort, ook al is daarover al eeuwenlang gediscussieerd door de knapste koppen uit de geschiedenis. Deze discussie wordt

tegenwoordig extra aangezwengeld door de komst van de kunstmatige intelligentie, omdat enkele “mind” functies ook afgehandeld kunnen worden door een materieel ding, namelijk een computer. De vraag wordt daarom steeds duidelijker: wat is nu eigenlijk typisch menselijk? Zijn dat zaken als rekenen, taal, praktisch vernuft (waar tegenwoordig veel computerprogramma’s voor bestaan) of gaat het om simpel moreel besef en daarmee samenhangend: inzicht in menselijke verhoudingen? In dit essay concentreer ik mij op de evolutionaire grondslag van dit morele besef, zoals deze beschreven wordt in de hier voorgestelde ethiek. Hier geldt echter een opmerking van Teilhard, in zijn typische taalgebruik:

“Wanneer men het bewustzijn in achterwaartse richting tegen de evolutie projecteert, heeft een kwalitatieve straatbreking plaats in een spectrum van variabele nuances, waarvan de ondergrens zich in het duister verliest.”²

De vraag is dus, in hoeverre wij in staat zijn daadwerkelijk terug te kijken in de geschiedenis van de evolutie, tot aan het begin, het singuliere punt, wat openbarstte in een heelal vol elementaire deeltjes en mogelijkheden. Verliest deze ondergrens zich in het duister of kunnen we er toch iets over zeggen? Het merkwaardige is nu, dat we over de grijze geschiedenis vóór het

² “Het verschijnsel mens”, blz. 40

ontstaan van de aarde weinig kunnen zeggen, maar dat we over de vroegste fasen van de evolutie, de eerste seconden en de eerste miljoenen jaren, tamelijk precies menen te weten wat er toen gebeurd moet zijn. Zo praten we over een oerknal, tot in duizendsten van een seconde nauwkeurig, het ontstaan van elektronen, protonen, neutronen, in de eerste seconde. Zo'n 400.000 jaar daarna, na diverse fasen van expansie en afkoeling, was er de vorming van het eerste waterstofatoompje en onmiddellijk daarna **alle** waterstof in dit heelal (nog steeds meer dan 95% van alle waarneembare materie). Daarna kwam de vorming van de eerste waterstofsterren en in de gewelddadige ontploffing van die sterren ontstonden de zwaardere atomen en eerste moleculen, zoals water; daarna de zwaardere atomen en complexere kristalstructuren. Kortom, het begin van de complexificatie is in theorie helder beschreven (ook al is daar nog veel discussie over) en daar maak ik in dit essay gebruik van.

Om het controversiële van deze discussie te schilderen, citeer ik hier uit een emaildiscussie. Het gaat over de vragen: wordt dit universum en de evolutie aangestuurd door een (al of niet goddelijke) wil (intentioneel) of is de evolutie en het universum alleen maar ontstaan door volstreekte toevalligheden en zinloosheid (accidenteel)?

“...de aanhanger van het accidenteel universum ziet niets in wil, noch intentie, noch drang om enige potentialiteit tot ontplooiing te brengen. Die ziet slechts een aaneenschakeling van volstrekt willekeurige gebeurtenissen, en zal verder elk idee van wil en intentie en drang om potenties te willen verwerkelijken vermijden. Ja, enkel de idee dat er een bepaalde drang steekt in organismen om zich te realiseren, dat zal wel aanvaard worden omdat het zo onmiskenbaar is en omdat ze het ook in zichzelf waarnemen. Maar dat een dergelijke drang en potentie in heel de werkelijkheid steekt, dat is als hard vloeken in de kerk van het materialisme.”

We kunnen over dit “vloeken in de materialistische kerk” praten op twee manieren:

De eerste manier legt de nadruk op min of meer objectieve termen als “drang” en “potentie”, beide misschien wel enigszins meetbaar en daarom ook in materialistische kringen min of meer acceptabel en bespreekbaar. De stelling is dan: **De materie draagt in zich de mysterieuze drang en de potentie om uit te groeien naar complexe structuren en bewustzijn.** Deze stelling lijkt tamelijk evident, gelet op wat er in de evolutie aan complexiteit feitelijk tot stand is gebracht, maar het geeft niet aan wat de oorsprong van deze drang zou kunnen zijn en waar deze potentie op gebaseerd is. Welke krachten zijn hier werkzaam? Immers, de

natuurkunde zegt dat “toevallig in elkaar vallende” materiele structuren altijd weer de neiging hebben om uiteen te vallen tot wanorde (entropie). Een hoop stenen wordt uit zichzelf nooit een kasteel. Niettemin leidt de toenemende complexificatie uiteindelijk tot hypercomplexe lichaamsstructuren en het (menselijke) brein, voor zover wij vermoeden het meest complexe “ding” wat er in dit heelal bestaat. Volgens de wet van de entropie zou dit nooit kunnen gebeuren, vandaar dat hier de term “negatieve entropie” of “negentropie” in gebruik is geraakt.

Deze nadruk op min of meer “objectieve” termen als drang en potentie zou gelden voor het merendeel van de evolutie, vanaf de oerknal tot aan de mens, want vervolgens mogen wij er ietwat “menselijker” termen voor gebruiken zoals wil, planning en intentie. Die fase is echter voorbehouden aan de bewust denkende mens (van oudsher gezien als de “kroon op de schepping”). De indruk bestaat dat dit een “geoorloofde” manier is om hier in wetenschappelijke zin over te praten, alsof drang en potentie minder menselijke, c.q. meer “objectieve” termen zouden zijn. Sommige materialistisch denkende wetenschappers willen zelfs daar helemaal niets van weten en voor hen blijft het allemaal bij uitsluitend meetbare zaken en “objectieve termen”, waar voor iets geestelijks geen plaats is en waar uitsluitend

toeval en natuurlijke selectie heerst. Het Darwinistische “toeval en natuurlijke selectie” is in hun ogen het enige bestaansbare en alles verklarende “mechanisme” van de evolutie. Hun devies is bovendien: meten is weten en wat niet gemeten kan worden, is de moeite van het weten niet waard. Nog een stapje verder: wat niet gemeten kan worden, bestaat niet.

De tweede manier legt de nadruk op “wil” en “intentie”, vanaf de oerknal. Deze termen impliceren geest, initiatief en bedoeling. Volgens Pierre Teilhard de Chardin (hierna: Teilhard) is deze initiërende geest in essentie de “binnenkant van alle materie” en hij constateert daarom een natuurlijk doel van de evolutie in de richting van geestelijke ontwikkeling en bewustwording. Deze hele evolutie komt van binnenuit en is volgens hem in essentie een **evolutie van het bewustzijn**, vanaf de oerknal tot in de verre toekomst. Meerdere schrijvers leggen de nadruk op deze geestelijke intentie, die vanuit de ogenschijnlijk “dode” materie emergeert³ (zoals Ervin Laszlo, Lynne McTaggart, Arthur M. Young, Fred Alan Wolf, Christian de Duve en vele anderen) zonder

³ Het werkwoord “emergeren” betekent: we constateren dat het zo werkt, maar we hebben geen idee waarom dat zo is of hoe dat werkt. In feite is dit een capitulatie van het redenerende verstand. Als zodanig is dit werkwoord een gruwel voor een technicus als ik, die zich steeds afvraagt: Hoe werkt het, of, iets bescheidener, hoe zou het kunnen werken?

daarvoor een uitgewerkte natuurkundige theorie aan te reiken die teruggaat tot in of vlak na de oerknal. De Franse fysicus Jean Emile Charon (1920-1998) ondernam wèl een wetenschappelijke poging om dit verder natuurkundig gestalte te geven in zijn theorie over eonen (nader te interpreteren als: geestdeeltjes). De naam van zijn theorie is: "Complex Relativity" (1977). Een korte en daarom ook zeer compacte beschrijving van deze theorie en de geestelijke consequenties, zoals Charon die later beschreef in zijn boeken "The Unknown Spirit " en "Ik leef al 15 miljard jaar", volgt hieronder⁴. Deze gedachten leiden onmiskenbaar tot een panpsychisme, waarbij het primaat niet ligt bij de materie alleen, maar bij de combinatie van geest en materie, door Charon bondig samengevat in de term "psychomaterie". Later in de evolutie mondt dit uit in bewustzijn en zelfbewustzijn. In dit denkschema stellen we ons de geest dus niet voor als iets wat pas heel laat in de evolutie van terzijde via een goddelijk wonder is ingevoegd, maar als het oorspronkelijke initiatief van alles wat bestaat, vanaf de oerknal. Het kan zelfs leiden tot de gedachte van een pantheïsme, met een goddelijke oorsprong van de evolutie en mogelijk zelfs een goddelijk doel aan het eind van de tijd.

⁴ Op mijn website www.elektromagnetischekracht.nl staat een facsimile uitgave van "Complex Relativity", op de eerste pagina onderaan.

Beide denkers, Teilhard en Charon, kwamen daarmee hard in botsing met de heersende materialistische overtuiging en ook de godsdienstige overtuigingen in de tweede helft van de vorige eeuw. Door “geest” te introduceren in een natuurkundige theorie “vloekten ze hard in de materialistische kerk”. Charon zei daarover eens: “Toen kwam de geest het laboratorium binnen wandelen.” Voor beide denkers leidde dat tot “wetenschappelijke excommunicatie” en voor Teilhard als priester zelfs tot een vorm van excommunicatie uit de RK kerk. De eonische theorie van Jean Charon verdween na een wereldwijde verspreiding in tientallen boeken toch onder in de bureauladen, ook al sluit deze theorie mijns inziens zeer goed aan op moderne inzichten over geest en bewustzijn. Een “revival” van zijn denkwerk acht ik daarom ook zeer op zijn plaats.

2 De kernvraag

Redenerend in termen van “geestelijke binnenkant van de materie” hebben we het van meet af aan niet alleen maar over “drang en potentie”, maar heel duidelijk ook over “wil en intentie”, namelijk de “wil om tot bewustzijn te komen”, die de evolutie vanaf de oerknal voor zich uit stuwt. Hierop voort speculerend zouden we zelfs alle “geest binnen in de materie” (dus ook in het “singuliere punt” van de oerknal) kunnen samenvatten in de term “God”, ongeveer zoals Spinoza deed:

God=substantie=natuur.

Spinoza had voor zijn ethische theorie een onwrikbaar vaste basis nodig en die dacht hij te vinden in een stabiele, volmaakte, alwetende en almachtige godheid⁵. Maar hier is er een duidelijk verschil met de evolutionaire gedachten. Spinoza moest niets weten van een evolutie. Maar de natuurlijke godheid **evolueert zelf** en zij gaat ons voor in de richting van een bewustzijnsevolutie. Doelgerichtheid, een vies c.q. ontoelaatbaar woord in de reguliere materialistische wetenschap, komt hier onstuitbaar naar voren, misschien zelfs als een gerichtheid op (of een aantrekkingskracht vanuit) een ultiem geestelijk doel ver in de toekomst: een universeel

⁵ Zie daarvoor het eerste deel van zijn boek “Ethica”, waarin hij alle definities en attributen van God beschrijft.

panbewustzijn, sterk lijkend op Teilhard's punt Omega, waarin alles wat geest is zich uiteindelijk verenigt.

De kernvraag, waar dit essay over gaat, luidt als volgt: **“Is ethiek iets typische menselijks en is het iets dat uitsluitend door mensen is verzonnen, of heeft het een basis die tot diep in de geschiedenis van de evolutie gaat, ver voordat de mens en zijn taal bestond of zelfs ver voordat er aards leven ontstond?”** Anders gezegd: is ethiek in essentie misschien iets van de evoluerende natuur zelf en voegen wij mensen er, in de korte tijd dat wij in deze evolutie mogen bestaan, in de dagelijkse praktijk alleen maar iets aan toe, namelijk een verbalisering of zelfs een onnodige of foute verbale ondertiteling? Als dat inderdaad zo is en als dit achteraf redenerend ook de enige mogelijkheid is die ons is gegeven, dan is het nuttig om weer eens helemaal van voren af aan opnieuw na te denken over basale en natuurlijke ethische richtlijnen. Het is weliswaar de mens met zijn taal die dit nu onder woorden brengt, maar het verschijnsel zelf gaat aan alle taal vooraf en evolueert verder, ook als de mens in zijn huidige vorm en zijn taal misschien niet meer bestaat. Wij mogen er zogezegd even gebruik van maken.

Om daarover iets te kunnen zeggen, baseer ik dit essay op de uitwerking van de eonentheorie zoals ik die heb beschreven in o.a. mijn boek: “Hebben

wij een ziel? Zo ja, waar dan?”⁶ Deze theorie beschrijft de ontwikkeling van geest en levende complexiteit vanaf de oerknal, uitgaande van de gedachte dat zelfs de kleinste elementaire deeltjes in de natuur (protonen, neutronen, elektronen) niet alleen maar een materiele “buitenkant” hebben, maar ook een creatieve geestelijke “binnenkant” en dat deze geestelijke binnenkant de drijfveer is achter de hele evolutie en de evolutie van het bewustzijn, zoals deze zich tot nu toe heeft gemanifesteerd. De termen “binnenkant” en “buitenkant” zijn op deze manier gebruikt door Teilhard. Hoe we ons de “geestelijke binnenkant” van een elementair deeltjes als het puntvormige elektron enigszins zouden kunnen voorstellen, wordt beschreven in de eonische theorie van Jean Charon.

⁶ “Hebben wij een ziel? Zo ja, waar dan? De evolutie van geest ,ziel en bewustzijn als een natuurlijk proces.” Gerrit Teule, Uitgeverij Aspekt, 2013

3 Wetenschappelijke ingrediënten voor natuurlijke ethiek?

In de zeventiger jaren van de vorige eeuw formuleerde de fysicus Jean E. Charon zijn “Complex Relativity” (1977) en daarop voortbouwend zijn eonentheorie. Hij bouwde daarbij o.a. voort op evolutiegedachten van Teilhard en op de theorie vanuit de kwantummechanica, een prachtige combinatie. Een korte samenvatting van de eonentheorie, ten behoeve van de ethische vraagstelling, volgt hieronder:

Als de geest zich in de “binnenkant” van de materie bevindt en deze materie vanaf de oerknal bestaat uit kleine deeltjes, zoals we in de oerknaltheorie aannemen, dan komen we onvermijdelijk terecht bij het granulaire karakter van de geest, zoals Teilhard dit beschrijft. Hij schrijft in “Het verschijnsel mens” (blz 40):

“De atomiciteit is een eigenschap welke binnen- en buitenkant der dingen gemeen hebben”.⁷

Zo komen we tot de ongebruikelijke veronderstelling dat geest bestaat uit deeltjes, de ‘geestdeeltjes’, (ik noemde ze eens “menticles” als variant op “particles”). Deze geestdeeltjes voegen zich in een georganiseerd verband samen tot mijn geest of zelfs tot ons aller

⁷ “Het verschijnsel mens”, blz 40.

gemeenschappelijke geest. Volgens Charon manifesteren deze geestdeeltjes zich in deze wereld als elektronen. Hij legt het zo uit: een geestdeeltje wordt in zijn eonentheorie gezien als een 'klein' maar apart micro-universum, gevuld met lichtdeeltjes (fotonen) in een uiterst dichte concentratie en extreem hoge temperatuur. Elk geestdeeltje is als het ware een "spettertje uit de oerknal"⁸, waarin de oorspronkelijke materiedichtheid en temperatuur van de oerknal voor altijd behouden blijft (ook in dit micro-universum geldt de wet van het behoud van energie).

*Dit kleine universum raakt aan het grote universum waarin wij leven op één onstoffelijk punt en **dat onstoffelijke raakpunt kennen wij als het (puntvormige) elektron**. Alle elektronen zijn ontstaan in de eerste seconde van de oerknal, net zoals alle quarks en fotonen. Charon noemde deze geestdeeltjes "eonen", enkelvoud "eon", om daarmee hun hoge ouderdom te benadrukken. Er bestaan dus per definitie evenveel geestdeeltjes (eonen) als er elektronen zijn en ze zijn aanwezig in alle materie, draaiend rondom de kerndeeltjes protonen en neutronen, maar ook als vrije elektronen flitsend snel zwevend in dit heelal. De eonische structuur geldt voor quarks, de deeltjes waarvan de protonen en neutronen zijn gemaakt,*

⁸ Dit gebruikte ik als titel voor mijn boek "Spettters uit de oerknal". (2007)

maar Charon concentreerde zich op de elektronen omdat dit de deeltjes zijn die de actieve hoofdrol spelen in alle creativiteit en schepping van ruimtelijke structuren, organisch of anorganisch. Licht, geest en creativiteit komen in de elektronen/eonen samen. Ook in mijn eigen lichaam bevinden zich myriaden geestdeeltjes, intensief samenwerkend in een georganiseerd verband: mijn geest. De stromen van elektronen/geestdeeltjes door mijn lichaam en hun pulseringen zijn goed meetbaar via een elektrocardiogram, elektro-encefalogram, en zelfs enigszins met een eenvoudige voltmeter of galvanometer, waar Jung al mee experimenteerde.

De naam "eonen" is door Charon gekozen om aan te geven dat het **onvergankelijke** deeltjes zijn met een zeer hoge ouderdom, namelijk even oud als dit heelal, 13,8 miljard jaar. Deze geestdeeltjes bezitten, naast hun hypersnelle interne werking (de lichtsnelheid van fotonen in een zeer klein universum), door hun inwendige structuur vier eigenschappen c.q. mogelijkheden:

1. Geheugen (informatie-opslag door spinvariëaties van de fotonen in het eon; elk foton is vergelijkbaar met een "qbit", een bit met veel meer mogelijkheden dan 0 en 1),
2. Contemplatie (het ontstaan van nieuwe informatie door reacties tussen fotonen in het eon, denkkraft, creativiteit),

3. *Communicatie van informatie tussen eonen (tussen universa: "buiten tijd en ruimte om", non-lokaal, tijdloos)*
4. *Actie (in de hoedanigheid als elektron en als valentie-elektron⁹).*

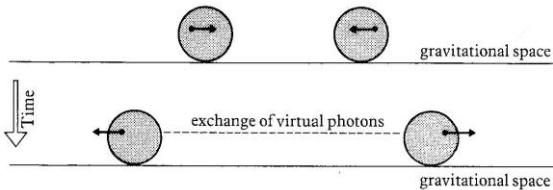
*Op atomair niveau leidt de communicatie van informatie tussen eonen tot de stelling: **Beweging van informatie (pt. 3) veroorzaakt een kracht.**¹⁰ Zoals in de onderstaande tekening geschetst leidt deze minimale kracht op micro-niveau tot een bewegings-verandering van een elektron (pt. 4) en dat kan vervolgens de oorzaak zijn van elke chemische reactie in dit heelal. In de tekening van Charon¹¹ wordt die beweging geïllustreerd: een informatie-uitwisseling tussen twee eonen (getekend als de grijze bolletjes), een "exchange of virtual photons", leidt tot een*

⁹ Wikipedia: Valentie-elektronen zijn de elektronen die zich bevinden in de buitenste schil van de elektronenwolk van een bepaald atoom. Valentie-elektronen zijn erg belangrijk omdat ze kunnen worden gebruikt voor het vormen van een chemische binding tussen atomen.

¹⁰ Is dit ook de gedachte achter de hypothese van Erik Verlinde, die bewegende informatie in het grote heelal ziet als de extra zwaartekracht, die nodig is om sterrenstelsels bij elkaar te houden, waarmee de hypothese over "donkere materie" overbodig wordt? Deze parallel zou een verbinding aangeven tussen kwantummechanica en fysica van het heelal.

¹¹ Overgenomen uit "The Unknown Spirit", Jean Charon, 1983

bewegingsverandering van de eonen/elektronen (het raakpunt van de eonen en onze zwaartekracht ruimte, weergegeven door de rechte lijn). Van belang is met het fotonencontact geen energie gemoeid is. Deze bewegingsverandering van twee elektronen t.o.v. elkaar kan een elektron losmaken van een atoom en zodoende het atoom ioniseren en een chemische reactie inleiden. Dit is psychokynese in haar meest elementaire vorm en zelfs de enig mogelijke vorm van psychokynese. Elke chemische reactie in dit heelal wordt gestart door deze psychokynese: een geestelijk initiatief, omgezet in een elektronenverplaatsing

*De elektronische acties en informatieverwerking van deze geestdeeltjes staan daarom aan de basis van **elke chemische reactie**, en dus ook aan de basis van elke complexificatie van de levende en evoluerende natuur. De fysicus John Archibald Wheeler duidde dit aan met zijn aforisme "It from Bit?", oftewel: "Zijn alle natuurlijke structuren (it) ontstaan vanuit informatie (bit)?" Geestdeeltjes met hun informatieverwerking en besluitvorming verzorgen op deze manier alle creativiteit in de*

evolutie. Charon concentreerde zich op de geestelijke inhoud, een concentratie van licht, van i.h.b. de elektronen, omdat de elektronen de meest actieve en creatieve rol spelen in de complexificatie. Hij geeft hier ook het verband aan tussen geest en licht, zoals dat ook intuïtief wordt gevoeld door veel denkers.

In een levend lichaam (van top tot teen) bestaan myriaden geestdeeltjes, evenveel als er elektronen zijn. Deze deeltjes zijn van allerlei richtingen uit de natuur in een bepaald lichaam bij elkaar gekomen en die uitwisseling van eonen tussen een lichaam en de buitenwereld gaat elke seconde door (door ademhaling, voeding, uitscheiding, etc.). Eonen dragen echter allemaal een verschillende evolutionaire levenservaring en evolutiekennis, afhankelijk van de chemische situaties waarin ze verzeld raakten. Aan elkaar verbonden door een voortdurende onderlinge communicatie vormen ze in mijzelf mijn integrale geest.

*Charon duidt deze bijzondere communicatie tussen twee of meer met elkaar verstrengelde¹² eonen aan met de term “**liefde**”.*

¹² Wikipedia: **Kwantumverstrengeling** is een fenomeen uit de kwantummechanica waarbij twee of meer kwantummechanische objecten zodanig verbonden zijn, dat het ene object niet meer volledig beschreven kan worden zonder het andere specifiek te

Verstrengeling tussen deeltjes komt voor als die deeltjes dicht bij elkaar geweest zijn, bijvoorbeeld in hetzelfde lichaam, of zelfs uit dezelfde bron afkomstig zijn. Twee met elkaar verstrengelde deeltjes fungeren als één geheel, ook al kan de afstand tussen de afzonderlijke deeltjes groot zijn. Tijdens en vlak na de oerknal zal verstrengeling tussen deeltjes (elektronen, fotonen, quarks) onnoemelijk vaak voorkomen omdat alle deeltjes uit dezelfde bron afkomstig zijn. Dit suggereert dat de start van de evolutie begon als één grootse gedachte c.q. geestelijke gemeenschap.

In het navolgende exploreren we de term “liefde” verder. Het meest vergevorderde “wijze” en “ervaren” geestdeeltje in een lichaam fungeert als de “ziel” van dit lichaam en fungeert als “dirigent” van het hele “geestelijke orkest” (het samenspel van alle geestdeeltjes en lichaamsatomen bijeen). De ziel is het concentratiepunt van de geestdeeltjes in een lichaam en is daarom het middelpunt van alle (mijn) geestelijke activiteit. Charon noemt dit verst gevorderde eon het “Zelf-eon”. Dat geldt voor alle levende wezens, vanaf de nederigste eencelligen tot aan dier of mens; allemaal hebben ze een ziel, een geestelijk centrum. Volgens Charon geldt deze bezieling zelfs ook voor alle

benoemen - ook al zijn de beide objecten ruimtelijk gescheiden (non-lokaal).

atomen, moleculen en grotere structuren. Alle materie ziet hij op deze manier als bezielde. In mijzelf heeft deze ziel zich na een ontwikkeling van miljarden jaren in allerlei structuren en na talloze reïncarnaties ontwikkeld tot mijn "ik". De geestdeeltjes bespelen de structuren die ze zelf in een evolutionair proces hebben ontwikkeld, vanaf atomen en moleculen tot neuronen en een brein. Het resultaat van de **combinatie van acties tussen eonen en neuronen** leidt tot het voor ons nog steeds onbegrijpelijke bewustzijn. De geest was van meet af aan volop aanwezig en bezig, maar het bewustzijn ontwikkelt zich in de loop van de evolutie, naarmate de neurale structuren zich verder ontwikkelen. In de eonentheorie maken we dus een duidelijk verschil tussen geest en bewustzijn en we gebruiken deze termen niet willekeurig door elkaar heen met zo ongeveer dezelfde betekenis. Verderop noem ik daarom ook de mogelijkheid van een "alerte geest in een bewusteloos lichaam".

David Chalmers noemde het bewustzijn "the hard problem". Toch geeft de eonische theorie mogelijkheden om de onbegrijpelijkheden van het (zelf)bewustzijn nog wat nader te beschouwen om op de werking ervan wat meer vat te krijgen. Dat is ook van belang voor een dieper begrip van de evolutie van het bewustzijn d.m.v. de complexificatie van met name het neurale apparaat. De ziel kan zich als elektron overal in heel het lichaam bevinden, zeer

dynamisch zwervend van de ene plek naar de andere, maar zal waarschijnlijk ook vaak verblijven in het “hoofdkantoor”, het brein, samen met myriaden andere eonen, die ook een “wijsheidsstadium” bereikt hebben vergelijkbaar met de ziel, het Zelf-eon. Deze hypersnel werkende ziel met haar gevolg bevat alle informatie van mijn geest, ook via non-lokale communicatie gedeeld met talloze andere eonen in het brein en lichaam. Zo krijgt de ziel een heldere betekenis en functie: de “primus inter pares”. De opgeslagen informatie kunnen we ook zien als een soort qbit-patroon, waarvan overigens de codering ons principieel onbekend is (het is ons niet gegeven een eon met een waarnemingsapparaat van binnen te bekijken en zodoende de fotonische spintoestanden waar te nemen, de basis van dit geheugen). Door de neuronen te bespelen door middel van de bovengenoemde communicatie en daadkracht, activeert de ziel dit bit-patroon via bewegingsveranderingen van elektronen in neuronen in het brein en daar vormt zich dan, na een aanzwellende cascade van neurale activiteit, een bewustzijnsbeeld of een spieractie, of beide tegelijk. Daar zit een kleine vertraging in door de tamelijk trage neurale werking, zoals al vaker is gemeten (Libet), namelijk enkele tienden van een seconde. In het brein wordt deze informatie na een cascade van breinactiviteit omgezet in een bewustzijnsbeeld. Dat is enigszins vergelijkbaar met een bit-patroon in een computergeheugen,

*dat via een programma (Powerpoint) en een beamer op een scherm wordt geprojecteerd. Het beeld op het scherm is een één-op-één weergave van het binair gecodeerde geheugenbeeld in de computer. Er is geen sprake van dat de beamer het beeld zelf een beetje staat te verzinnen. Zo zal ook het bewustzijnsbeeld een één-op-één weergave zijn van het gecodeerde geestesbeeld in eonen en de ziel. Sommige breinwetenschappers beweren dat het bewustzijn niets meer kan zijn dan een soort "babbelbox", die achteraf commentaar verzint bij de onbewust genomen besluiten. Hun ethiek, gebaseerd op deze babbelbox, zal daarom niet veel voorstellen. Maar in de eonische gang van zaken is dat anders en ook veel dieper en directer. De bewustzijnsbeelden zijn exact wat in de eonische geest aanwezig is (een mengsel van nieuwe en zeer oude informatie), door het bewustzijn als het ware "geprojecteerd tegen de binnenkant van de schedel", zij het met een kleine tijdsvertraging. Die vertraging merken we niet, omdat het bewustzijnsbeeld het enige is wat we "zien", sterke nog: dit **is** "zien".*

De werking binnen in de eonen is hypersnel (de lichtsnelheid binnen in een micro-universum) en de breincellen werken tamelijk traag. Dit tweesnelheden concept kan ook een verklaring geven voor de paradoxale constatering dat computers qua snelheid het brein ver overtreffen, terwijl op sommige punten zelfs supercomputers niet

kunnen tippen aan de denksnelheid van een mens, vooral waar het gaat om inzicht en intuïtie. Hieruit volgt des te meer, dat voor het ontwikkelen van bewustzijn ook de ontwikkeling van neuronen en het brein een vereiste is, terwijl de geest met alle initiatieven al vanaf de oerknal aanwezig en werkzaam is en in de loop van de evolutie steeds meer informatie in zich opneemt. Het is logisch te verwachten dat de bewustzijns-evolutie ondersteund kan worden met behulp van kunstmatige intelligentie, als een uitbreiding van het brein.

Dit alles neemt niet weg, dat het "bewustzijnsprobleem" nog steeds bestaat; de vraag is zelfs of het bewustzijn überhaupt wel in staat is zichzelf te begrijpen en geheel te doorzien. Het bewustzijn is beperkt, omdat het geen venster is naar de totale eonisch-geestelijke inhoud, ook aan te duiden als het onderbewuste of bovenbewuste. Nauwkeuriger gevraagd: kan de eonische geest, de ziel, zichzelf via het beperkte venster van het bewustzijn geheel overzien en begrijpen? Als het antwoord op deze vragen "nee" is, dan is "the hard problem" dus onoplosbaar. Waarschijnlijk moet de bewustzijns-evolutie nog flinke sprongen maken c.q. veel verder evolueren om zover te komen dat dit "nee" verandert in een (voorzichtig en gedeeltelijk) "ja", als het al ooit zal gebeuren. Eén wijze kan meer vragen dan tien dwazen denken te kunnen beantwoorden.

Deze werkwijze levert ook een andere kijk op het verschijnsel “een alerte geest in een bewusteloos lichaam”. In zijn boek “Eindeloos bewustzijn” beschrijft Pim van Lommel de verschijnselen Bijna Dood Ervaring (BDE) en Buiten Lichamelijke Ervaring (BLE). Ook de comateuze toestand kan anders worden bekeken dan gebruikelijk. De eonische theorie geeft hier mogelijkheden aan, die nog maar zeer weinig ter sprake zijn geweest.¹³ Behalve de zintuigen kan een eon ook beschikken over andere communicatiemogelijkheden, zoals de non-lokale communicatie via andere eonen in andere lichamen (omstanders, artsen, verplegenden, etc.). Ook transplantaties van lichaamsonderdelen komt hiermee in een ander licht te staan. Een te transplanteren nier, hart, long of lever bevat myriaden geestdeeltjes van de donor en deze worden met het orgaan mee overgebracht naar de ontvanger. In sommige gevallen werd daarover gerapporteerd door de ontvangers: verandering van smaak, denkbeelden, levenshouding, etc.

Het zal duidelijk zijn dat we met deze eonentheorie het terrein van de metafysica betreden, in de meest letterlijke zin van het woord. Dat gold ook al voor de zwarte gaten en

¹³ Zie daarvoor mijn boek “Hebben wij een ziel? Zo ja, waar dan?” hoofdstuk 12

het singuliere punt van de oerknal, waar de fysica geen toegang in heeft, of hooguit toegang via algoritmen zoals dat ook het geval is met de eonische theorie. Charon duidt dit aan met de term “imaginair” en hij stelt dat een natuurkunde zowel een reële als een imaginaire kant heeft. De gangbare reële natuurkunde zag het elektron als een onstoffelijk deeltje met een onbegrijpelijke elektrische lading en een kleine massa, eveneens onbegrijpelijk, maar wel meetbaar. Charon ziet het eon als de imaginaire “binnenkant” of “achterkant” van datzelfde elektron, een klein universum in zichzelf, en hij verklaarde en berekende daarmee de elektrische lading en de massa. Dat eonische universum is zelf niet waarneembaar voor een wetenschappelijk instrumentarium, omdat het ons niet gegeven is om buiten ons universum waarnemingen te doen (en dus is het in letterlijke zin meta-fysisch). De effecten van een bewegend elektron en de chemische gevolgen zijn echter wèl meetbaar, heel nauwkeurig zelfs. Ook de inhoud van het eon in termen van fotonen is volgens de eonische theorie berekenbaar. Zo berekende Charon in zijn “Complex Relativity”¹⁴ op basis van deze theorie de elektrische lading van het elektron, wat voorheen nooit mogelijk was. Hij bracht dit naar voren als een bewijs voor de relevantie van zijn

¹⁴ “Complex” staat voor de berekeningen met de complexe getallenleer en het imaginaire getal i , ofwel de wortel uit -1 .

theorie, ook al was de manier van werken andersom dan gewoonlijk. Meestal werd een nieuw elementair deeltje eerst berekend en daarna pas experimenteel ontdekt (zoals bijvoorbeeld het Higgs deeltje). Hier gebeurde het andersom: het elektron is eerst ontdekt en daarna, meer dan een halve eeuw later, berekend in de "Complex Relativity" theorie. Toch blijft het een ondanks de berekenbaarheid een metafysische voorstelling van de werkelijkheid.

Teilhard had al eerder in zijn boek "Het verschijnsel mens" gepoogd het begrip "liefde" van een natuurwetenschappelijke basis te voorzien en hij kwam daarbij tot de merkwaardige uitdrukking: liefde is een "kosmische smeltenergie". Dat klinkt nogal onwetenschappelijk en esoterisch, maar vergeleken met Charon's eonische theorie pakt dat anders uit. "Smelten" staat voor "samensmelten, één worden, verenigen" en "kosmisch" kan slaan op samengaan tussen universa, zoals dat tussen eonen gebeurt. Dat is precies wat de eonische theorie over "liefde" zegt: de voortdurende tijdloze communicatie tussen eonen waarbij elk eon een eigen universum is, zodat de eonen (geestdeeltjes) in een lichaam samensmelten tot één integrale geest, mijn geest. Ook kunnen eonen (zielen) in verschillende lichamen of lichaamsdelen op deze manier non-lokaal samensmelten, een liefdesspel zonder woorden; een gevoel van liefde gebaseerd

op een ondefinieerbaar gevoel van nabijheid, ook al bevindt de geliefde zich op (grote) afstand. Twee zielen, één gedachte. Een gelovige kan ook zo'n ervaring hebben bij het bidden; het aanroepen van contact met een lokale geest van voorouders, een hogere geest zoals de geest van deze aarde (Gaia) of de geest van dit universum. Om de oorsprong van liefde te illustreren, schrijft Teilhard: "Het zou fysisch onmogelijk zijn dat de liefde in de hogere stadia – en bij ons in het gehomijniseerde stadium - optrad, wanneer er tot zelfs bij de moleculen, in een nog volstrekt onontwikkelde vorm uiteraard, maar in de kiem aanwezig, niet een innerlijke neiging tot vereniging bestond."¹⁵

Geestdeeltjes/eonen zijn onvergankelijk; ze bestaan al sinds de oerknal en evolueerden sindsdien; elk in hun eigen tempo, afhankelijk van de chemische situaties waarin ze, vaak bij toeval, verzeild raken. Er zullen dus vergevorderde eonen zijn, inwonend in complexe structuren, en eonen waarbij de basiseigenschappen weliswaar beschikbaar zijn, maar waarbij nog maar weinig informatie is opgenomen. Te denken valt daarbij aan een simpel waterstofatoompje (een proton en daaromheen draaiend een elektron/eon) dat al miljarden jaren door het heelal zweeft zonder betrokken te raken bij een elektrochemische gebeurtenis. Alle geest binnen in alle materie (alle

¹⁵ "Het verschijnsel mens", blz. 220

eonen) vat Charon samen in de term “psychomaterie”. Ik gebruikte daarvoor de neutrale term “eonische matrix”, de verzameling van alle eonen in dit heelal. Elk afzonderlijke geestdeeltje is een deel van deze kosmische verzameling. Wie voor de mondiale of universele eonenverzameling de term “God” wil gebruiken, kan zo een éénwording met het goddelijke, het ENE, een natuurlijke en fysische basis geven; de basis voor alle religies.

Ook voor de eonentheorie c.q. enonenhypothese geldt wat Leo Fretz in zijn “Ethiek als wetenschapⁱ” naar voren bracht.

“Deze hypothese werpt de wetenschapper als een vangnet over de werkelijkheid, om vervolgens empirisch vast te stellen of de werkelijkheid beantwoordt aan het beeld dat hij ervan heeft ontworpen. Blijkt dit niet het geval te zijn, dan zal hij zijn hypothese of corrigeren of verwerpen.”

Zo hoort het inderdaad, maar dat *corrigeren of verwerpen* kan overigens heel lang duren en ook gepaard gaan met veel strijd en verwerping, al of niet terecht. Popper karakteriseert deze positie als *kritisch rationalistisch*. Een hypothese of theorie heeft geen eeuwigheidswaarde, maar voorlopig moeten of kunnen we het hiermee doen, vooral als we niets beters voorhanden hebben. Sterker nog, een goede hypothese kan de ogen openen voor nieuwe en nog onontdekte aspecten van de universele werkelijkheid en kan

het begin zijn van een geheel nieuw onderzoeksterrein. Dat geldt ook voor de formulering van basale ethische richtlijnen vanuit de vroegste evolutie, via de eonische theorie.

Met deze beschrijving van de eonische theorie hebben we een aantal evoluerende ingrediënten bij elkaar gebracht waaruit we kunnen putten voor een evolutionaire natuurlijke ethiek, weergegeven als het ethische weefsel. De theorie wordt daarmee op een praktische manier ingeschakeld om inzicht te krijgen in een ethiek, waarin de mens met zijn taal een tijdelijke en verbaliserende rol speelt. Daarvoor moeten we ook onderzoeken in hoeverre de huidige moderne taal toereikend is om dit universele en evolutionaire proces te beschrijven, zodat we er ook naar kunnen handelen. *The proof of the pudding is in the eating.*

4 Het evolutionaire weefsel van de ethiek

Uitgaande van de lange evolutietijd, komt er uit de eonentheorie een fundament van richtlijnen naar voren met een extreem vroege “geboortedatum”, namelijk vanaf de oerknal of zeer kort daarna. Dit fundament ondersteunt gezamenlijk een eonisch en ethisch wereldbeeld. Ik noem ze de ‘ethische scheringdraden’ van de evolutie en ze komen vanuit de diepten van de evolutie tot ons. De term “kosmisch” kan daarbij ook gebruikt worden: “kosmische scheringdraden”. In deze scheringdraden worden in de loop van de evolutie de praktische gedragsdraden ingeslagen (de inslagdraden) in het steeds voortgaande hier en nu: onze dagelijkse keuzes over wat te denken en wat te doen. Zo ontstaat er in de loop van de evolutie een weefsel van ethisch gedrag, weergegeven in dit plaatje uit mijn powerpoint presentatie over dit onderwerp.

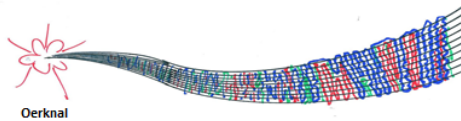
Het weefsel van de ethiek

Scheringdraden: eonisch/ethische regels

- Beginnen bij de oerknal
- Het ethische kompas

Inslagdraden: onze dagelijkse daden

- Gedrag in het hier en nu
- Cultureel bepaald

In deze tekening kunnen we een samengaan van “*nature and nurture*” zien. Alle inslagdraden, dwars op de scheringdraden, kunnen we zien als cultuur, opvoeding, “nurture”. Dat vertegenwoordigt de dagelijkse min of meer morele acties. De lange scheringdraden vanaf de oerknal (links in de tekening) naar de toekomst zijn de ‘ethische richtlijnen’ vanuit de natuur zelf, samengevat onder “nature”, die in natuurkundige en evolutionaire zin in feite pas recentelijk zijn ontdekt en in taal weergegeven, maar die evolutionair gezien aan alle menselijke taal voorafgaan. In de onderstaande tekst beschrijf ik voor zover mogelijk de in mijn ogen belangrijkste vijf van deze scheringdraden, voortkomend uit de eonische theorie, maar mogelijkerwijs zijn er meer, waarvan ik mij (nog) niet bewust ben.

Deze scheringdraden worden niet voorgesteld in de vorm van geboden of verboden (gij zult dit of dat niet of wel...), maar in de vorm van kritische vragen of **actiecriteria**. Deze actiecriteria waren aanvankelijk misschien nog niet zo helder, en er bestond ook nog geen verstand om ze te kennen, maar gaandeweg in de evolutie verscherpten ze zich. Vandaag de dag kunnen we ze gebruiken als scherpe kritiek en correctie op ons hedendaagse menselijke gedrag en op de manier waarop wij de “inslagdraden”, te weten onze dagelijkse besluiten en daden, bedenken en gebruiken. De scheringdraden stellen de vragen, onze dagelijkse daden zijn daarop de antwoorden, goed of gebrekkig, verstandig of dom. We kunnen deze inslagdraden zelfs zo hard inslaan dat er van de scheringdraden vrijwel niets meer is te zien, maar ze blijven aanwezig. Zo vormden we het dynamische weefsel van de ethiek, compleet met weeffouten en zo hier en daar zelfs flinke gaten, loshangende draden en bizarre patronen.

Deze vijf “kosmische” scheringdraden, destilleerbaar uit de eonische theorie, zijn:

- **bewustzijnsontwikkeling,**
- **samenwerking,**
- **duurzaamheid,**
- **schoonheid**
- **liefde.**

De wil om tot bewustzijn te komen, de intensieve samenwerking, de dynamiek van de bewegende deeltjes, het schoonheidsgevoel, de harmonie door diepgaande communicatie en liefde, en de daarop gebaseerde wereldwijde bewustzijns-evolutie, allemaal voortvloeiend uit de eonentheorie, vormen een brede basis voor verdere gedachten over natuurlijke ethiek. Bij deze vijf begrippen geldt dat het begrippen zijn die zich in de evolutie ontwikkelden, vanaf vrijwel niets via miljarden jaren van betekenis-ontwikkeling tot aan wat we er nu over kunnen zeggen. Eerst verliep die betekenis-ontwikkeling uiterst traag, stapje voor stapje, maar met de komst van het bewustzijn en later het zelfbewustzijn versnelde het evolutieproces zich exponentieel, met zevenmijlslaarzen.

Men kan deze scheringdraden met hun kosmische oorsprong ook in letterlijke zin zien als vooroordelen, namelijk oordelen die aan alle menselijke oordeelskracht voorafgaan. Er bestaat geen filosofie zonder vooroordelen. Het is zelfs niet doenlijk om krampachtig vooroordelen te vermijden, maar het is veel beter om de (vermoedelijke) herkomst ervan zo nauwkeurig mogelijk te beschrijven. Het grote verschil met allerlei andere filosofieën over ethiek is, dat deze ethische vooroordelen teruggaan tot aan de oerknal en dat ze daarom ook voorafgaan aan elk menselijke taalgebruik. Het zijn dus vooroordelen in de meest letterlijke

zin van het woord en ze zijn in een veel later stadium van evolutie terechtgekomen in allerlei ethische voorschriften en wetgevingen. Dat is een kracht, maar tegelijk ook een zwakte. De kracht is, dat het misschien mogelijk is een ethiek te vestigen op 'eeuwige' principes (de 'ethische richtlijnen' in de tekening), die al sinds de oerknal of de eerste plasmawolk in dit heelal werkzaam zijn. De zwakte is, dat we er woorden voor gebruiken die pas veel later in de evolutie tevoorschijn zijn gekomen en recente betekenissen dragen die al of niet aansluiten op de zeer oude geschiedenislijn. Met andere woorden, we denken zinvol over iets concreets te praten, maar in feite zouden we hoofdzakelijk bezig kunnen zijn met recente fantasie c.q. recente wetenschap. Dat we desondanks toch met moderne woorden kunnen spreken over zaken die aan alle taal voorafgaan, ontleen ik aan het volgende voorbeeld:

We kennen tegenwoordig de processen van verbranding, waarbij bijvoorbeeld waterstof zich verenigt met zuurstof tot water, H_2O . Dat duiden we aan met de algemene term "oxidatie" en we vinden dit proces op talloze plaatsen in de natuur terug bij bijvoorbeeld roestvorming op ijzer, maar ook bij zuurstofopname in ons bloed. Nu gaan we ruim 13 miljard jaar terug in de tijd. Nadat waterstof was ontstaan (ca. 400.000 jaar na de oerknal) vormden zich sterren van geconcentreerd waterstof. Deze sterren waren

instabiel en ontploften enkele miljoenen jaren na hun ontstaan. In deze explosies ontstond ook het element zuurstof in grote hoeveelheden. Onmiddellijk zal zich toen het alom aanwezige element waterstof verbonden hebben met deze zuurstof tot water c.q. ijs of damp. Dit oeroude proces is precies hetzelfde als wat er nu gebeurt en daarom kunnen we hiervoor ook de term “oxidatie” gebruiken, ook al gingen deze eerste processen aan alle menselijke taal vooraf.

Ook de non-lokale communicatie tussen met elkaar verstrengelde fotonen gebeurde volgens de eonentheorie al zeer vroeg in de evolutie, al is het hele idee “non-lokaal” iets van de vorige eeuw en is het pas in deze eeuw algemeen aanvaard als een natuurkundig fenomeen. Op dezelfde manier meen ik te kunnen spreken over een “wil” die diep vanuit de evolutie naar ons toekomt en die de gestalte krijgt van een “wil om tot bewustzijn te komen”, die we in onszelf en overal in de natuur herkennen. Dat begon in de vroegste evolutie met wat Arthur Schopenhauer noemde: “de laagste trap van objectivatie van de wil” en deze lage trap treffen we aan “in de meest universele natuurkrachten, die zich in elke materie manifesteren”¹⁶. Deze oeroude wil heeft “in de wereld als voorstelling zijn spiegel gevonden, waarin hij zichzelf herkent, met steeds

¹⁶ “De wereld als wil en voorstelling I”, blz 224

hogere graden van duidelijkheid en volkomenheid...”¹⁷

Dat leidt tot de speculatieve gedachte, dat de eerste geestdeeltjes vanaf de oerknal het heelal werden ingestuurd met een opdracht: “Ga heen en kom tot bewustzijn”. Dat leidde tot de doelgerichte (en intelligente) vorming van allerlei materiele structuren, atomen, moleculen, cellen, lichamen, breinen, waarmee het bewustzijn daadwerkelijk geeffectueerd wordt. In de beginfasen van de evolutie zal daar nog heel veel toeval aan te pas zijn gekomen (toevallige botsingen tussen materiedeeltjes), maar gaandeweg in de evolutie, als de opgeslagen informatie en de kwaliteit van de interpretatie toeneemt, is er voor toeval steeds minder plaats, ten gunste van creatieve planning. Bij de huidige duplicatie van DNA in elke cel van ons lichaam is het toeval zelfs vrijwel uitgesloten, behoudens enkele copieerfoutjes. Met moderne DNA manipulatie nemen we de verdere evolutie zelf ter hand. Het evolutionaire proces is moeilijk bewijsbaar omdat het zich manifesteert in talloze minuscule stapjes, maar de resultaten zijn evident zichtbaar. Dat deze opdracht nog lang niet is voltooid, lijkt mij ook evident.

In veel literatuur worden de begrippen geest en bewustzijn door elkaar gehaald c.q. door elkaar

¹⁷ Idem blz. 209

gebruikt, maar in de eonische theorie is dat niet zo. Geest is vanaf de oerknal alom aanwezig in de binnenkant van alle materie. Bewustzijn ontstaat in de loop van de evolutie door steeds verdergaande complexificatie en uiteindelijk in de vorming van het dierlijke en menselijke brein. Bewustzijn evolueerde dus, net zoals alle andere natuurlijke structuren, vanaf iets wat nauwelijks de naam kon dragen tot wat het nu in mijzelf is. Zelfs in de vorming van het eerste waterstofatoompje, een “samensmelting in liefde” van een elektron en een proton, zouden we misschien een uiterst primaire vorm van bewustzijn kunnen vermoeden, maar nooit aantonen. Vanuit de eonentheorie is het aannemelijk om te veronderstellen, dat aan de vorming van het eerste waterstofatoom, 400.000 jaar na de oerknal, een uiterst elementair geestelijk besluit voorafging en dat het gevolgd werd door zoiets als een “diep gevoel van voldoening”: “Wat een uitvinding!”

Met dit filosofische punt in gedachten kunnen we met enige fantasie aannemelijk maken dat deze oeroude oordelen een bruikbaar uitgangspunt kunnen zijn voor een ethiek op psychomateriële natuurkundige gronden.

De eonische uitgangspunten c.q. vooroordelen, zoals beschreven in mijn boek “Hebben wij een ziel, zo ja waar dan?” en in mijn boek “Ethiek,

schoonheid en eonen”¹⁸ zijn hieronder weergegeven. Door samenvoeging van aan elkaar gerelateerde stellingen kunnen we komen tot een vijftal centrale richtlijnen, de scheringdraden, die als basis dienen voor een eonisch geïnspireerde ethiek. De term “geïnspireerd” is hier letterlijk van toepassing: afkomstig vanuit de geestelijke inspiratie, die deze evolutie in de richting van bewustzijn voortstuwt.

¹⁸ “Ethiek, schoonheid en eonen, De evolutie als ethisch kompas voor een verwarde wereld”, Gerrit Teule, 2010, Uitgeverij Ankh Hermes (als E-book beschikbaar)

5 Eonische richtlijnen en uitgangspunten

5.1 Bewustzijnsontwikkeling

Evolutie is bewustzijns-evolutie

Deze eonische evolutie is in essentie een bewustzijns-evolutie, gebaseerd op de wil om tot bewustzijn te komen, wat naast massa, lengte en duur een basale eigenschap is van alle (psycho)materie. Deze wil leidt in de loop van de evolutie tot voortdurende en spontane kennisvermeerdering en praktische toepassing daarvan in de complexificatie van vormen en structuren in de natuur. Dit werd fraai weergegeven in een korte stelling van de fysicus Archibald Wheeler: "It from Bit". Daarmee wordt in een evolutie van ca. 14 miljard jaren het "apparaat" geschapen, waarmee bewustzijn en zelfbewustzijn mogelijk wordt: het brein. Deze bewustzijnsontwikkeling is nog lang niet voltooid; het inzicht in onze geest via het betrekkelijk trage en beperkte bewustzijn kan nog sterk verbeterd worden.

Eonische matrix bevat alle evolutiekennis

Alle eonen samen bevatten d.m.v. hun lichtgeheugen de totale informatie (evolutiekennis), die zich steeds vermeerdert en die de toenemende complexiteit van deze wereld en van het leven vormt en in stand houdt. Al deze informatie ligt permanent opgeslagen in de

eonische matrix, alle geestdeeltjes bij elkaar (en is beschikbaar voor alle leefbare planeten in dit heelal).

Eonen zijn de eerste creatieve bewegers

Nieuwe informatieconstructies (ervaringen) op basis van toevallige gebeurtenissen in en tussen eonen kunnen spontaan (toevallig) ontstaan, zonder oorzaak. Een oorzaak/gevolg redenering veronderstelt altijd het verstrijken van tijd, maar binnen in de eonen verstrijkt geen tijd (fotonen bewegen zich met de lichtsnelheid en dus tijdloos). Daarmee kan een eon een “eerste en creatieve beweger” zijn, niet gedetermineerd door voorafgaande omstandigheden, maar wel met intelligent en intuïtief gebruik van toeval en ervaringen. De eonische visie rechtvaardigt daarom een vrije en creatieve wil, zoals deze zich in de evolutie manifesteert. Voor een absoluut dogmatisch determinisme is in de eonentheorie geen plaats.

5.2 Samenwerking

Eonen zijn deel van een samenwerkend geheel

Eonen/elektronen werken intensief samen (via lokale en non-lokale communicatie) om tot praktische resultaten te komen. Een eon (en de ziel, het Zelf-eon) is dus nooit een volkomen losstaand individu, maar altijd een deeltje van een samenwerkend geheel. Als het een tijdlang

geen deel uitmaakt van een levend wezen, dan is en blijft het altijd deel van de totale eonische matrix (vergelijk dit met Teilhard's noösfeer, de "denkende laag" rond de aarde).

Collectief bewustzijn van mens, dier en plant

Al mijn lichaams-eonen dragen informatie van alle structuren, waar ze ooit of recent deel van waren. Hier liggen mogelijkheden voor een gemeenschappelijke geest (de eonische matrix), een collectief bewustzijn of een collectief onder- of bovenbewuste. Vergelijk dit met de veronderstelde gemeenschappelijke geest van een bijenvolk, een termietenheuvel, een school spreeuwen, een woud, een mensenmenigte of de mensheid als geheel. Voor al deze mogelijkheden levert de eonische theorie de communicatiemethode: non lokaal, tijdloos, tussen geestdeeltjes (tijdruimten), tegenwoordig aangevuld met de social media.

5.3 Duurzaamheid

Eonen zijn onvergankelijk

Eonen/elektronen, en dus het Zelf-eon, zijn onvergankelijk. Verhuizing van eonen tussen lichamen, zowel door de tijd heen (evoluerende Zelf-eonen, die reïncarneren van het ene lichaam naar het andere) als in het hier en nu (uitwisseling van myriaden eonen tussen wezens onderling) is een gegeven. Dit werpt een nieuw licht op reïncarnatie en zielsverhuizing, maar ook

op de verbondenheid tussen groeperingen (familie, een volk, een wereldbevolking).

Evolutie ontwerpt zichzelf

Het maken van een plan (of ontwerp) van de evolutie is zelf een integraal deel van de eonische evolutieproces. Geen plan vooraf, maar een groeiende werktekening tijdens de bouw. Met een eon als eerste beweging start het evolutieplan haar eigen ontwikkeling (met als eerste en grootse “wapenfeit” het ontstaan van waterstof in massale hoeveelheden tegelijk). Het maken van een plan of *script* van de evolutie is zelf een deel van de evolutie. Complexificatie en informatievermeerdering gaan gelijk op.

Conatus (zelfhandhaving)

Natuurlijke structuren streven naar zelfbehoud en uitbreiding (conatus). Dat leidt tot bevestiging en voortbestaan van structuren, ook al zijn de onderdelen van de structuur sterfelijk. Individuen zijn vergankelijk, maar de soort leeft voort en ontwikkelt zich. Organisaties groeien over mensenleeftijden heen.

5.4 Schoonheid

We leren wat we al weten

Kennen (en leren) is **herkennen**. Eonen herkennen hun vroegere prestaties. Bij het bekijken

van een bloem of ander wezen herkennen de eonen in ons, waar ze vroeger in de evolutie met een gevoel van voldoening aan meegewerkt hebben. Als deze herkenning slaagt, ervaren wij dat als een basaal gevoel van schoonheid en/of welzijn. Wij voelen ons daardoor een integraal deel van deze natuur. Schoonheidsgevoel, bewust of diep onbewust, is daarom een basale eigenschap van alles wat leeft en groeit. De diepste wortels dateren vanaf het begin van de eonische evolutie. Denk met enige fantasie aan de uitbundige voldoening bij het ontstaan van de eerste waterstofatomen en onmiddellijk daarna het uitdragen van deze ervaring bij het vullen van het heelal met alle waterstof (>96% van alle materie). Meer dan de helft van onze lichaamsatomen bestaan uit deze oeroude waterstofatomen, allemaal met hun oude herinneringen. We herkennen nog steeds schepsels, waaraan we ooit zelf in de evolutie constructief hebben meegewerkt en deze onbewuste herkenning ervaren we als een basaal en diepgaand gevoel van schoonheid.

Gelijkvormigheid op elke schaal

Gelijkvormigheid op elke schaal is een eonische eigenschap, die aanwezig is in alles wat vorm heeft, leeft en groeit. De eonische grondvorm, een afgesloten tijdruimte, staat model voor alle levende vormen in een min of meer afgesloten membraan of begrenzing. Binnen deze begrenzing door een membraan kan een tijdlang

“negatieve entropie” in stand gehouden en uitgebreid worden. Daarmee ontwikkelde zich het leven tegen de gangbare entropie in. De eonische architectuur (negatieve entropie in een afgesloten ruimte) staat model voor grotere structuren (cel, lichaam, stad, wereld, zonnestelsel, melkwegstelsel). Het esoterische principe “Zo beneden, zo boven” wordt hiermee bevestigd.

Schoonheidsgevoel kiest richting

Schoonheidsgevoel en het eonische geheugen verzorgen de terugkoppeling, die de intelligente en creatieve natuur gebruikt om haar richting in de evolutie te vinden en (zichzelf) te corrigeren. Het is het basale stuurmiddel bij alle natuurlijke activiteiten, zoals de teeltselectie en de uitbreiding van de samenwerking. Ook de schoonheid van een einddoel geeft richting.

Terugkoppeling vormt het leven

Schoonheidsgevoel vindt haar bevestiging in samenwerking van vele componenten tot een levende entiteit: mens, dier, plant, cel, mineraal, landschap, zonnestelsel, kosmos. Het werkt als een zelflerend en zichzelf bevestigend systeem. Ervaringen uit het verleden leiden de creativiteit naar de toekomst. Informatie speelt hierin een leidende rol: “It from bit” (Wheeler).

5.5 Liefde

Liefde is communicatie, die de geestdeeltjes verenigt.

Deze communicatie tussen geestdeeltjes (eonen) is een communicatie tussen twee universa en gaat daarom voorbij aan tijd en ruimte (a.h.w. “achterlangs”). Deze communicatie is daarom **non-lokaal** en tijdloos, ongeacht de afstand tussen de universa (eonen). (“Lokaal” is wat er binnen een tijdruimte gebeurt, ongeacht de grootte van die tijdruimte. Daar geldt de maximale snelheid van 300.000 km/sec.)

Liefde is de oudste vorm van communicatie

Bij het samengaan van elektronen en protonen, waardoor de eerste waterstofatomen ontstonden, was deze communicatie al volop in actie. Bij elke vorming van een structuur speelt liefde de communicerende rol, leidend tot bewegingsveranderingen van elektronen en vervolgens tot chemische reacties.

Liefde voor de hele natuur

Deze oudste communicatie verbindt ons met alle andere eonen in zowel de anorganische als de organische natuur. Het overstijgt tijd en ruimte. Het verbindt ons ook met de “eonische matrix”, het heilige of goddelijke geheel van alle eonen c.q. geestdeeltjes. Het verenigt alle geestdeeltjes tot een geheel, een persoonlijke geest, een wereldgeest of zelfs “het Ene” (Plotinus). Dit is liefde voor de natuur *pur sang*. Een mens is deel van de natuur.

Liefde verbindt

Het samensmelten van materie tot grotere structuren d.m.v. de elektromagnetische interacties en de non-lokale communicatie staat aan de basis van alles wat bestaat en leeft. Ook in het samengaan van geesten, het bereiken van consensus binnen een gemeenschap van zielen, is deze bijzondere communicatievorm fundamenteel.

6 Uitwerking naar actiecriteria

De spil van de eonenhypothese is de centrale en betrekkelijk eenvoudige vraag:

“Hoe slaagt de geest (de geestdeeltjes, de ziel, in non-lokale samenwerking met andere eonen) er in om een elektron of vele elektronen tegelijk (en daarmee een neuron en het lichaam als geheel) te activeren en vice versa?” (psychokynese)

Nog specifiekier gesteld gaat het om het laten bewegen van een valentie-elektron door de geest, waardoor een atoom geïoniseerd wordt en zich hecht aan een ander atoom. Dat is namelijk het begin van elke elektrochemische actie in dit heelal en het is dus ook de “kleinst denkbare eenheid van schepping en gedrag”.

De ethiek draait op soortgelijke wijze ook rond een eenvoudige centrale vraag:

“Waarom herkennen wij het goede?”

Deze twee vragen zijn aan elkaar gerelateerd, want het goede kan alleen gerealiseerd worden door een fysieke daad en die daad kan alleen geïnitieerd worden door het bewegen van een elektron, dat vervolgens via een cascade van hersenactiviteit een beweging van het lichaam of een gesproken woord bewerkstelligt. Het goede is hierboven al omschreven als het

bewustzijnverbredende, datgene dat leidt tot verdere bewustzijnsontwikkeling waar de hele evolutie zich op richt, niet voor een bevoorrechte elite, maar samenwerkend voor alle mensen en alles wat leeft en groeit, waarbij het basale gevoel voor schoonheid de richting aangeeft. Samengevat in één zin kunnen we de fysisch/ethische essentie zo aangeven: **Met inachtneming van de richting, die het gevoel voor schoonheid aangeeft, stimuleren de creatieve geestdeeltjes in hun hoedanigheid als elektronen de neuronen, die via spieracties tot (goede) acties leiden.** Zuiver aan het toeval overgelaten en zonder schoonheids criterium, zou dit kunnen leiden tot evenveel goede als slechte acties, moreel of amoreel. Het gaat hierbij dus om het sturende selectiecriterium, wat ik hier omschrijf als het gevoel voor schoonheid en de bewustzijnsevolutie voor iedereen, ongeacht rang, sekse, maatschappelijke welstand, huidskleur, etc.

Uiteindelijk gaat het om het vinden van praktische criteria, waaraan we onze dagelijkse acties en gedragingen kunnen toetsen. De ethische richtlijnen worden in het onderstaande overzicht dan ook uitgewerkt tot actiecriteriën, die we steeds in gedachten kunnen houden bij het dagelijkse gedrag en de dagelijkse besluiten, op elk niveau.

Samenvatting in vijf actiecriteriën

I. De wil om tot bewustzijn te komen is een basale eigenschap van alle psychomaterie.

Aspecten:

- Deze wil (neiging) leidde in de evolutie tot alle “levende machinerie” die nodig is om het bewustzijn te effectueren: ogen, handen, hersenen, en het ondersteunende lichaam, inclusie een leefomgeving, een aarde.
- Ook de mens is in deze universele bewustzijnsevolutie een fase. De bewustzijnsevolutie is nog lang niet ten einde, niet hier op aarde of waar dan ook in het heelal.
- Kernwoorden: negatieve entropie of syntropie, creativiteit.

Actiecriterium 1: Draagt deze actie bij tot de bewustzijnsontwikkeling, zowel individueel als collectief: niet alleen van een elite, maar van alle mensen, ongeacht ras, seksuele geaardheid, kleur of geloof?

II. De intensieve samenwerking (coöperatie, symbiose) tussen elektronen/eonen is noodzakelijk om de toenemende complexiteit in de evolutie te bereiken.

Aspecten:

- De samenwerking effectueert zich binnen een zich ordenende gemeenschap, binnen een membraan of een andere begrenzing.
- De samenwerking manifesteert zich tot in het allerkleinste niveau van actie. Enkele voorbeelden: twee fotonen die spin uitwisselen, enkele atomen die zich aan elkaar hechten tot een molecuul, veel moleculen die zich verenigen tot een macro-molecuul of tot een bacterie of een cel. Vele cellen die zich organiseren in een eiwit en in een levend lichaam.
- Samenwerking manifesteert zich in onze maatschappij door de grotere en groeiende vormen van coöperatie zoals een natie, de Verenigde Naties, De Europese Unie, etc.
- Kernwoorden: coöperatie, symbiose.

Actiecriterium 2: Draagt deze actie bij tot meer samenwerking en harmonisatie in de menselijke verhoudingen?

III. Eonische constructies streven naar **voortbestaan en uitbreiding** van een levend wezen, een soort of een organisatie (conatus).

Aspecten:

- De gedragsregels van eonen zijn al in werking sinds de oerknal en zijn

voortdurend aangepast aan de omstandigheden.

- Deze gestabiliseerde gedragsregels zullen tot ver in de toekomst geldig blijven; ze evolueren naar ‘natuurwetten’. De regels streven naar een duurzaam voortbestaan en uitbreiding van biologische en maatschappelijke organisaties.
- Aanvankelijk speelde het toeval in de evolutie een grote rol, maar steeds meer “neemt de mens de evolutie zelf ter hand” (Teilhard) en wordt er steeds minder aan het toeval overgelaten. Niettemin gaan er nog steeds veel zaken (toevallig of moedwillig) fout.
- Kernwoorden: conatus, evoluerende ethiek, eerlijke verdeling.

Actiecriterium 3: Is deze actie passend in een duurzaam en mondiaal plan en kan onze aarde deze actie blijvend ondersteunen?

IV. Het gevoel voor schoonheid geeft de richting van de evolutie aan.

Aspecten:

- Het eerste samengaan van een elektron en een proton in een waterstofatoom gaf een uiterst rudimentaire gewaarwording van voldoening, evenwicht, schoonheid. Deze reuzenstap, de creatie van alle

waterstof in dit heelal, stond model voor alle volgende stappen: de vorming van atomen, moleculen, macromoleculen, cellen en levende wezens.

- Elke latere stap in de complexificatie leverde nieuwe natuurlijke schoonheidservaringen. Als deze stap goed uitpakt, levert dat ervaringen op van waarheid en nuttigheid, die in het eonische geheugen worden bewaard en gebruikt in volgende stappen.
- Het inzicht in natuurlijke schoonheid door alle levende entiteiten is het kompas, waar de evolutie op vaart.
- De schoonheid van het ultieme doel, het punt omega (Teilhard), waarin alle geest wordt verenigd, werkt voor het kompas als aantrekkende kracht (ter vergelijking: de noordpool).
- Dit basale gevoel voor schoonheid in alle levende wezens gaat vooraf aan tijdelijke en persoonlijke smaak en mode.
- Kernwoorden: nuttigheid, schoonheid, evoluerende esthetica.

Actiecriterium 4: Is deze actie in overeenstemming met een algemeen gedragen gevoel van schoonheid en waarheid?

V. Liefde voegt alle geestdeeltjes aaneen tot een geheel

Aspecten:

- Basale eonische communicatie zonder woorden (non-lokaal) is de basis voor elke vorm van liefde.
- Deze communicatie is ook de inleiding tot elke (chemische en neurale) actie. Een geslaagde actie leidt tot waardering van het gebeurde en voldoening.
- Dit mondt uit in lichamelijke liefde en verbintenissen in allerlei vormen (LHBTI). De eonische theorie gaat over wat er onderhuids is, de “binnenkant”, en dat is voor alle mensen gelijk.
- De eonische theorie geeft geen enkel oordeel c.q. veroordeling over deze liefdesvormen. Het is een algemene “kosmische smeltenergie” (Teilhard).

Actie criterium 5: Wordt deze actie gedragen door een breed gevoel van liefde en waardering?

7 Ethics on a creditcard

Dat brengt ons bij een samenvattend overzicht van vijf actiecriteria, dat we kunnen gebruiken bij de praktische beoordeling van allerlei acties, zowel politieke als persoonlijke en zowel voor de korte als de lange termijn, die gaan over de economische en spirituele toekomst van onszelf en de levende natuur. Deze vijf vragen maken deze aanpak van natuurlijke ethiek praktisch toepasbaar, zowel op micro- als macroniveau, en ook algemeen bruikbaar voor politieke partijen. We kunnen ze zelfs samenvatten en altijd bij ons steken:

	Actie criterium	Expandeert tot:
1	Wat is de bijdrage tot (algemene) bewustzijnsontwikkeling ?	Een wereldplan voor onderwijs, voeding, kleding, woning, vrede, vrije tijd, waardering en armoedebestrijding .
2	Wat is de bijdrage tot brede (mondiale) samenwerking?	Instelling van globale en lokale organisaties, democratie en inspraak. Verenigde Naties, EU, etc.
3	Wat is de bijdrage aan <i>long-term</i> duurzaamheid?	Geen uitputting van natuurlijke hulpbronnen: recycling en besparing. Ook onze kinderen moeten kunnen leven.
4	Is de actie in overeenstemming met basaal schoonheidsgevoel en waarheidsgevoel?	Steun en waardering (draagvlak) bij brede bevolkingsgroepen, nationaal en internationaal. Geen oppervlakkig populisme, maar aansluiting bij diepe gevoelens

		van schoonheid en rechtvaardigheid.
5	Wordt deze actie gedragen door een breed gevoel van liefde en waardering?	Naasteliefde, Barmhartigheid, Medeleven, op elke schaal (van buurlui tot wereldbevolking en heelal)

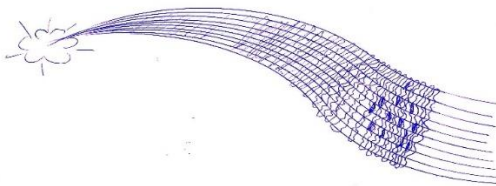
In een iets andere vorm en volgorde kunnen we de actiecriteriën samenvatten op een creditcard en bij ons dragen zoals we andere (bank)kaarten bij ons hebben, altijd beschikbaar ter raadpleging. Het zou zelfs de achterkant van een bankkaart zelf kunnen zijn, met als boodschap dat we bij elke grote of kleine financiële beslissing even de vijf criteria nalopen. Een kleine beslissing gaat bijvoorbeeld over "Moet ik dit in plastic verpakte product wel kopen?". Een grotere beslissing kan zijn: "Aan deze vliegticket besteed ik geen geld" of "Sta ik echt achter deze auto-aankoop?" Of het gaat over landelijke of grotere besluiten, zoals bijvoorbeeld het EU antwoord op de COVID-19 crisis met 750 miljard euro steun. Door hun hoge ouderdom zijn dit geen vragen, die achteraf nog eens gesteld kunnen worden bij een genomen besluit. Ze gaan **vooraf** aan elk besluit. Ze zijn de grond waarop besluiten mogen ontkiemen.

Ethics on a creditcard

Does this decision contribute to...	Some related topics:
... A Sense of Beauty? Acknowledged by a wide range of people.	Broad Support and Enthusiasm Arts, Esthetics, Usefulness Human and Animal Happiness
... Development of consciousness? For all people, all ages and skin colours?	Education and Creativity Home and Family, Food and Health Peace, Freedom, No Child Labour
... Cooperation? Mondial, regional and local	Society and Togetherness Community Life, Democracy United Nations
... Sustainability? Medium and Long Term	Cradle to Cradle Industry, Ecological Footprint, Renewable Resources Less Consumption and Pollution
... Love as driving force? Reaching consensus and happiness	Value and beauty in every creation Respect for nature Human well being.

8 Besluit: Het ethische kompas van de evolutie

Gezien vanuit de lange evolutielijnen kunnen we natuurlijke ethiek ook beschouwen als een natuurlijk ethisch kompas, dat ons vanuit de evolutie wordt aangereikt. De genoemde richtlijnen geven de richting aan, waarin de evolutie vanaf de oerknal tot nu toe heeft gewerkt, meestentijds zonder menselijke bewustwording of instemming. Ze reiken zelfs over de mensheid heen naar de verre toekomst, waarin er misschien voor de mens geen plaats meer is of wanneer de mens is opgevolgd door latere evolutie-vormen, transmenseelijke wezens (Teilhard) of wezens op basis van kunstmatige intelligentie of zelfs wezens met een kunstmatig (zelf)bewustzijn, als dat al ooit mogelijk zal zijn. Het is daarom aan te raden om deze vijf richtlijnen nu al in te programmeren in alle kunstmatige intelligentie, zodat ze ook daar van meet af aan “in de genen” worden opgenomen.

Nu de mens vandaag de dag de evolutie zelf verder ter hand neemt (en de onderdelen van deze natuurlijke ethiek in menselijke taal namen geeft) en de levende aarde geheel in bezit neemt,

is het dus zaak de vijf actiecriteria daadwerkelijk en bewust te herkennen en toe te passen in een voortdurend leerproces. Op veel plaatsen in de oude literatuur is dat ook al gedaan in de vorm van geboden en verboden, maar dat gebeurde vaak op basis van een religieuze en oude inspiraties en intuïties (de tien geboden, hebt uw naaste lief als uzelf, etc). In dit essay gaat het over de vraag of al deze oude intuïties een gemeenschappelijke oorsprong hebben in een natuurlijke ethiek, die zich ontwikkelde vanaf de oerknal en die daarom niet afhankelijk is van een specifieke religieuze overtuiging. Deze natuurlijke richtlijnen gelden voor de hele natuur en iedereen, atheïst of christen, boeddhist of moslim, vrijdenker of gelovige, ongeacht huidskleur of seksuele geaardheid.

Ter waarschuwing kunnen we dit essay afsluiten met de overwegingen van Spinoza, bij het besluit van zijn Ethica. Als hij het zegt, mag ik het ook een beetje nazeggen:

“Indien al de weg, die, naar ik aantoonde, daarheen leidt, zeer bezwaarlijk lijkt te zijn, hij kan nochtans worden gevonden. Een voorzeker, wèl moet het moeilijk zijn, wat men zó zelden aantreft. Want indien de redding voor het grijpen lag en zonder grote inspanning was te bereiken, hoe was het dan wel mogelijk, dat zij door bijkans iedereen wordt voorbijgezien? Maar àl het

*voortreffelijke is even moeilijk als
zeldzaam.”*

*Den Haag,
1 augustus 2020*

9 Literatuur

“Het verschijnsel mens”, Pierre Teilhard de Chardin, 1958, het Spectrum

“The unknown spirit”, Jean E. Charon, 1986, Coventure Ltd

“Ik leef al 15 miljard jaar”, Jean E, Charon, 1984, Lemniscaat

“Hebben wij een ziel? Zo ja, waar dan?” Gerrit Teule, 2013, Aspekt

“Ethiek, schoonheid en eonen”, Gerrit Teule, 2010, Ankh-Hermes

“Pierre Teilhard de Chardin, een man van geest en toekomst”, Gerrit Teule (red), 2016, Aspekt

“Ethiek als wetenschap”, Leo Fretz, 1980, Uitgeverij Boom

“Spetters uit de oerknal”, Gerrit Teule, 2007, Schors

“Geest en Kosmos”, Thomas Nagel, 2010, AUP

“Eindeloos bewustzijn”, Pim van Lommel, 2007, ten Have

“De wereld als wil en voorstelling”, Arthur Schopenhauer, 1999, Wereldbibliotheek

